

2 8 I U N I E 2 0 2 6

CONGRESUL NAȚIONAL AL MEMORIEI (II)

A G E N D Ă

PALATUL REPUBLICII

mun. Chișinău, str. Maria Cebotari nr. 16

CONGRESUL NAȚIONAL AL MEMORIEI (II)

Ediția a II-a a Congresului Național al Memoriei se desfășoară într-un moment de referință pentru memoria colectivă a Republicii Moldova. Anul 2026 marchează **80 de ani de la foametea organizată în 1946–1947 și 85 de ani de la primul val al deportărilor sovietice din 1941** — două dintre cele mai grave crime comise de regimul totalitar comunist împotriva populației Moldovei. Aceste date nu sunt simple repere calendaristice, ele reprezintă răni adânci și încă vii în memoria familiilor, a comunităților și a națiunii în ansamblu.

Angajamentul asumat de autoritățile Republicii Moldova de a comemora efectiv victimele foametei - reprezintă un pas istoric spre recunoașterea oficială a suferințelor induse deliberat de ocupația sovietică. La fel de semnificativă este perspectiva condamnării prin lege a oricărei forme de negare a represiunilor comise — un instrument esențial pentru protejarea adevărului istoric în fața revizionismului și a propagandei nostalgice. Inițiativele legislative conferă ediției a II-a a Congresului Național al Memoriei o miză care depășește cadrul comemorativ: este vorba despre dreptate, despre demnitate și despre viitorul democratic al Republicii Moldova.

Comemorarea efectivă a crimelor comunismului nu poate rămâne un act simbolic sau ocazional. Ea trebuie să devină o responsabilitate instituțională asumată, o practică civică permanentă și un fundament al educației cetățenești. A cunoaște ce s-a întâmplat în 1941 și în 1946–1947 nu este un exercițiu de nostalgie dureroasă — este o condiție a rezilienței democratice și un act de justiție față de cei care au suferit și față de cei care nu mai sunt.

Scopul acestui Congres este de a consolida platforma care a fost lansată în anul 2025 la prima ediție a Congresului între supraviețitorii și descendenții victimelor deportărilor și represiunilor politice din perioada 1917–1989 și actorii instituționali, civici și academici implicați în promovarea memoriei istorice. Prin reunirea reprezentanților autorităților publice, ai instituțiilor muzeale, ai mediului academic și ai societății civile, Congresul urmărește consolidarea culturii memoriei în Republica Moldova, alinierea la valorile europene ale adevărului istoric, precum și promovarea demnității umane și a democrației ca valori indivizibile.

La lucrările Congresului Național al Memoriei, ediția a II-a, participă supraviețuitori și descendenți ai victimelor deportărilor și represiunilor politice, reprezentanți ai autorităților publice locale și centrale, membri ai misiunilor diplomatice acreditate în Republica Moldova, cadre didactice, cercetători științifici, reprezentanți ai muzeelor și ai organizațiilor neguvernamentale, precum și reprezentanți ai instituțiilor media — împreună, o comunitate a memoriei și a responsabilității față de adevăr.

9.00 – 10.00 **Înregistrarea participanților și cafea de bun venit**

Moderator: Vasile MUNTEANU, TVR Moldova

10.00 – 10.30 **Mesaje de salut**

Igor GROSU, Președintele Parlamentului Republicii Moldova

Cristian JARDAN, Ministrul Culturii

Dan PERCIUN, Ministrul Educației și Cercetării

E.S. Tomasz KOBZDEJ, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Polone în Republica Moldova

Alexandru POSTICA, Președintele Asociației Foștilor Deportați și Deținuți Politici din Republica Moldova

10:30 – 13.00 **Sesiune în plen**

Serghei ANASTASOV, Primarul or. Comrat — *Sovietizarea prin represiuni și foamete: istorie și memorie colectivă în Găgăuzia.*

Anatol PETRENCU, Prof. univ. dr. hab., Președintele Asociației Istoricilor din Republica Moldova „Alexandru Moșanu”, membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România — *85 ani de la primul val de deportări și confruntarea cu monumentele de propagandă.*

Peter KEUP, Dr., Președinte Inter Asso, Berlin, Germania — *Din supravegherea Stasi la arhivele deschise: Ce poate învăța Moldova din experiența germană a memoriei.*

Ion Andrei GHERASIM, Președintele Fundației Coposu România, București, România — *Valorizarea memoriei și a istoriei adevărate - calea exemplului și a demnității europene pentru România și Republica Moldova.*

Virgiliu PIȘLARIUC, Conf. univ. dr., deputat în Parlament — *Provocări de ordin politico-legislativ al legilor memoriale în Republica Moldova.*

Marcela CIOBOTARU, supraviețuitor al represiunilor comuniste — *Trenul care nu ar fi trebuit să plece: Memoria ca formă de rezistență.*

VioREL COJOCARU, consilier cultural al Arhiepiscopiei Chișinăului, Mitropolia Basarabiei — *Biserica din spatele sârmei ghimpate: 85 de ani de la primul val de deportări și martiriul clerului basarabean.*

Nicolae UNCUȚA, supraviețuitor al represiunilor comuniste — *Timp împotriva uitării: de la eșecul local la obligația națională — drepturi patrimoniale și sociale ale victimelor deportărilor sovietice.*

Octavian ȚÎCU, Conf. univ. dr., Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova — *Scutul memoriei în fața falsificării istoriei: „Decada Memoriei și Recunoștinței” ca acțiune de consolidare democratică și coeziune națională.*

Concluzii — Alexandru POSTICA, Președintele Asociației Foștilor Deportați și Deținuți Politici din Republica Moldova

13.00 – 14.00 **Pauză de prânz**

ORGANIZATORI ȘI PARTENERI:

Ministerul Culturii al Republicii Moldova

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova

Consiliul Memoriei

Asociația Foștilor Deportați și Deținuți Politici din Republica Moldova

Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova

Muzeul de Istorie a satului Avdarma

Asociația Istoricilor din Republica Moldova „Alexandru Moșanu”

Muzeul Național de Istorie a Moldovei

Asociația Obștească Centrul de Excelență Institutul „Pro Memoria”

Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău

Partener informațional – TVR Moldova

CONSILIUL CONSULTATIV INTERMINISTERIAL PENTRU MEMORIA REPRESIUNILOR POLITICE. CONSILIUL „MEMORIEI”, CONSTITUIT LA 6 FEBRUARIE 2025:

Alexandru POSTICA

Conf. univ. dr. Ludmila D. COJOCARU

Conf. univ. dr. hab. Zinaida BOLEA

Conf. univ. dr. Lidia PĂDUREAC

Prof. univ. dr. hab. Ion ȘIȘCANU

Conf. univ. dr. Anatol ȚĂRANU

Conf. univ. dr. Virgiliu BÎRLĂDEANU

**Conf. univ. dr. Silvia CORLĂTEANU-
GRANCIUC**

Ignat CAZMALI

Prof. univ. dr. hab. Anatol PETRENCU

Conf. cercetător dr. Mihail TAȘCĂ

COMITETUL DE ORGANIZARE AL CONGRESULUI NAȚIONAL AL MEMORIEI (II):

Alexandru POSTICA

Irina BRICEAG

Valentina OLARU

Zinaida BOLEA

Lidia PĂDUREAC

Virgiliu BÎRLĂDEANU

Silvia CORLĂTEANU-GRANCIUC

Ignat CAZMALI

Anatol PETRENCU

Ana VARZARI

Ludmila D. COJOCARU